

UMEÅ UNIVERSITET

Yttrande över Ds 2018:1 Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv

Den samhällsvetenskapliga fakulteten vid Umeå universitet har fått möjlighet att bereda Umeå universitets yttrande över Ds 2018:1 Genomförande av 2017 års ändringsdirektiv till EU:s vapendirektiv. Remissvaret baserar sig på ett underlag från Juridiska institutionen, utarbetat av professor Per Bergling.

Sammanfattning

Umeå universitet instämmer med utredaren att den svenska regleringen redan väsentligen uppfyller de krav som ställs i ändringsdirektivet och att eventuella författningsändringar inte ska vara onödigt betungande eller gå längre än direktivets lydelse kräver. Förslagen om tillståndsplikt för magasin och avfyrningsmekanismer bör inte leda till lagstiftning. Ändringsdirektivet uppställer inga sådana krav och det har inte visats att en sådan reglering skulle bidra till direktivets syfte. De rättsliga och praktiska problemen för både vapeninnehavare och tillsynsmyndigheter vore också uppenbara. Tillståndsfriheten för ljuddämpare bör inte begränsas till situationer då innehavaren har tillstånd till ett passande vapen. Ljuddämpare bör vara en helt oreglerad del. Regleringen av vapenmäklare bör utformas så att det är tydligt att denna inte omfattar forum för annonser och liknande plattformar som tillhandahålls av jakt- och skytteklubbar, liknande sammanslutningar och av marknadsaktörer som t.ex. Blocket.

Synpunkter

Ändringsdirektivets angivna syfte är att på ett proportionerligt sätt motverka att skjutvapen missbrukas för brottslig verksamhet, och har tagits fram "med tanke på terroristattackerna nyligen". Vad gäller direktivets återverkningar för Sverige så instämmer Umeå universitet med utredaren att det skjutvapenvåld som förekommer i det svenska samhället till helt övervägande del sker med illegala vapen, liksom att den svenska regleringen av skjutvapen och ammunition håller en hög skyddsnivå internationellt sett och i många avseenden redan uppfyller de krav som ställs i ändringsdirektivet. Umeå universitet håller också med utredaren i att de författningsändringar som trots allt kan behöva genomföras inte ska vara onödigt betungande för dem som legalt innehar eller använder vapen. Det finns alltså ingen anledning att gå längre än ändringsdirektivets lydelse kräver.

Vad gäller tidsbegränsade tillstånd för vissa typer av vapen och vapendelar instämmer Umeå universitet med utredaren att den nuvarande ordningen fungerar bra och att det inte finns skäl att införa några ytterligare tidsbegränsningar utöver de som föreslås i 2 kap. 6 a § 1-7 vapenlagen och avser vapen som ingår i kategori A och vissa delar till sådana vapen. I sammanhanget bör också noteras att det saknas belägg för att tidsbegränsningar på något sätt skulle bidra till ändringsdirektivets syfte. Det finns av samma skäl inte heller anledning att överväga att införa periodiska läkarkontroller som ett alternativ eller komplement till det nuvarande väl fungerande systemet med kontinuerlig kontroll.

UMEÅ UNIVERSITET

Vad gäller komponenten löstagbara magasin (laddanordningar) så föreslår utredaren att sådana – i praktiken alla typer av magasin oavsett ändamål, utformning etc. – ska få innehåsa av den som har tillstånd till ett vapen där anordningen passar eller den som har ett särskilt tillstånd. Men ändringsdirektivet uppställer inga krav på att innehavet av magasin (eller avfyringsanordningar, se nedan) ska begränsas. Ingen utredning som belägger att en sådan begränsning vore väsentligt för direktivets syfte har heller presenterats, annat än indirekt vad gäller den lilla och snäva kategorin stora (mer än 10 patroner för långa vapen och 20 patroner för korta vapen) magasin för vissa hel- och halvautomatiska vapen. De rättsliga och praktiska problemen för både vapeninnehavare och tillsynsmyndigheter med en sådan reglering vore också uppenbara då magasin kan utformas på en mängd olika sätt, kombineras sinsemellan och mellan olika vapen, finns i närmast oändliga mängder och omsätts på olika sätt. Det kan vidare förmodas att många vapeninnehavare redan innehar magasin som utan deras vetskap kan användas i andra vapen än de som de ursprungligen avsetts eller anskaffats för. Även personer som inte är vapeninnehavare, t ex efterlevande, kan förmodas inneha anordningar som skulle kunna tänkas omfattas av regleringen då sådana inte alltid är lätt igenkännliga som delar till vapen. Det synes därför både rättsosäkert, komplicerat och av mycket tveksam nytta att begränsa och straffsanktionera sådana innehav (annat än för vissa magasin med särskilt stor kapacitet som nämnts ovan). Risken för kostsamma och på andra sätt resurskrävande rättsprocesser bör också beaktas.

Utredaren föreslår också att en liknande reglering införs för "avfyrningsmekanismer", utan att ändringsdirektivet nämner detta. Det finns dock ingen analys av hur en sådan reglering skulle bidra till ändringsdirektivets syfte. Avfyrningsmekanismer är också en benämning som kan omfatta ett närmast oändligt antal anordningar av olika utformning och komplexitet, inklusive mycket primitiva konstruktioner. I många fall är de svåra att känna igen annat än för fackmän. Det är sannolikt så att många vapeninnehavare och andra personer och institutioner redan innehar mekanismer eller delar till mekanismer som skulle omfattas av den föreslagna regleringen utan att inse att så är fallet, och därmed komma att göra sig skyldiga till vapenbrott. Om någon form av reglering av avfyrningsmekanismer trots allt skulle bedömas som nödvändig bör denna endast avse sådana mekanismer som tillverkats i syfte att möjliggöra konvertering av halvautomatiska vapen till helautomatiska vapen.

Den föreslagna regleringen av både magasin och avfyrningsmekanismer ger också upphov till en särskild rättssäkerhets- och tillämparproblematik vad gäller den stora gruppen europeiska och övriga utländska vapeninnehavare som söker sig till Sverige för jakt och skytte, och då ofta medför olika reserv- och utbytesdelar. Det finns även en växande grupp svenska skyttar och jägare som har helt legitima behov av olika och svårbedömda kombinationer av utbytesdelar som skulle kunna falla inom bestämmelsernas ram.

Umeå universitet instämmer med utredarens förslag att ljuddämpare inte längre ska jämföras med skjutvapen och att ingen tillståndsplikt längre ska finnas. Starka hälso-, miljö- och markanvändningsskäl talar för denna förändring. Det är dock svårt att förstå varför innehav av en ofarlig del såsom ljuddämpare endast ska vara tillståndsfritt i situationer då innehavaren har tillstånd till ett passande vapen. Rimligheten i att den som avyttrar en ljuddämpare ska betungas med kravet att tillse att förvärvaren har tillstånd för aktuellt vapen kan också ifrågasättas. Det finns heller inga problem med att en vapeninnehavare som avyttrar sitt vapen behåller sin ljuddämpare för användning på ett framtida vapen. Ljuddämpare bör därför vara en oreglerad del. Övergångsbestämmelser bör också antas som anger att nu beviljade tillstånd för innehav av ljuddämpare för visst vapen ska upphöra att gälla, och att dessa ljuddämpare nu ska betraktas som oreglerade delar.

UMEÅ UNIVERSITET

Vad gäller distanshandel instämmer Umeå universitet med utredaren att det nuvarande systemet innefattande tillståndsförfarande och kontroll av köparens identitet och behörighet uppfyller direktivets krav. Umeå universitet vill också understryka att jakt och skytte ofta bedrivs i glesbefolkade områden och över stora avstånd, varför det är viktigt att det finns möjligheter till snabb och enkel distanshandel med vapen, vapendelar och ammunition. Det är också av stor marknadsrättslig betydelse att olika aktörer kan fritt saluföra och konkurrera med sådana delar i hela den Europeiska Unionen utan onödiga begränsningar.

Vad gäller den föreslagna regleringen av vapenmäklare instämmer Umeå universitet med att dessa bör undantas från Krigsmateriellagens krav på tillhandahållandetillstånd. Även i övrigt anser Umeå universitet att verksamheten inte bör omgärdas av onödigt betungade krav då förmedlaren aldrig innehar vapnet eller vapendelen. Regleringen bör också utformas så att det är tydlig att denna inte omfattar forum för annonser och andra plattformar som tillhandahålls av jakt- och skytteklubbar, liknande sammanslutningar och av marknadsaktörer som t.ex. Blocket.

Umeå universitet vill avslutningsvis understryka vikten av att även lagstiftning som tillkommer med det angivna syftet att stävja allvarliga former av brottslighet och rör teknisk materia som vapen och vapendelar utformas med rättssäkerhetsintresset i förgrunden. Lagstiftning med anledning av ändringsdirektivet bör därför kännetecknas av största möjliga tydlighet och precision så att den kan lätt förstås och åberopas av jägare och skyttar och andra vapeninnehavare, och enkelt och resurseffektivt tillämpas av myndigheter och domstolar, med minsta möjliga behov av ytterligare förordningar och rekommendationer av svårbedömd valör.

Beslut i ärendet har fattats av professor Ruth Mannelqvist, den Samhällsvetenskapliga fakultetens dekan, efter föredragning av fakultetssamordnare Åsa P Isaksson.

För den Samhällsvetenskapliga fakulteten

A handwritten signature in black ink that reads 'Ruth Mannelqvist'.

Ruth Mannelqvist
Dekan

A handwritten signature in black ink that reads 'Åsa P Isaksson'.

Åsa P Isaksson